

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
SZÉP LÁSZLÓ

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szolnok

Szolnok agrár országunk Nagy-Alföldjének közepén fekvő, 40.000 színmagyar lakosu mezőgazdasági város. Kiterjedt határának szántóföldjén országunk legacélosabb búzája terem, a kanyargó Tisza által meg-megöntözött rétvén kövér rendeken pihenhet meg a nyári napsugár, legelőjén a lakosság tehenei békésen kérődznek. Vasúti és hajózási gócpont, ezért minden mezőgazdasági, állattenyésztési és kertészeti terményeket kedvező feltételek mellett lehet értékesíteni.

Mi sem természetesebb tehát, hogy a tekintélyes százalékban mezőgazdasági lakosu városban a gimnázium, kereskedelmi, fém és faipari, iparos iskola mellett a város már négy évtizeddel ezelőtt a kisgazdák és munkás emberek gyermekeinek a képzésére is gondolva, mezőgazdasági népiskolát állított fel. A város bölcs vezetősége a kormány támogatása mellett az iskolát mezőgazdasági-, kertészeti gyakorlóterülettel, modern szép kivitelű tanügyi és gazdasági épületekkel, megfelelő számú szakképzett tanszeméllyel ellátta. Az iskolában a tanítás mindaddig zavartalanul folyt, míg a köztudatba az a téves hiresztelés nem dobatott be, hogy az elemi iskola VIII. osztályú bizonyítványa a polgári iskola IV. osztályáéval egyenértékű, a mezőgazdasági népiskolai bizonyítvány pedig semmire sem képesít. Mi sem természetesebb, minthogy e vak lárma hatása alól amíg a szülők nem mentesülnek, hajlamosabbak gyermekeiket az elemi iskola VI. osztályának az

elvégezése után továbbra is az elemi iskolában hagyni, mintsem az előttük nem kedvező színben feltüntetett új, az életre előkészítő iskolába vinni. Ezt azonban csak átmeneti, megpróbáltatási időszaknak tekinthetjük, mert ha úgy a szülők, valamint a tanulók a színvalóságot megismerik, meggyőződnek arról, hogy a mezőgazdasági népiskola II. osztályu bizonyítványával mindenüvé eljuthatnak oda, ahova az elemi iskolai VIII. osztályáéval, megtudják, hogy a mezőgazdasági népiskolában ezen kívül oly értékes gazdasági vonatkozásu ismereteknek is a tulajdonosai lesznek, amikre minden kerttel, szőlővel, háziállattal rendelkező kisiparosnak, minden törekvő munkás embernek az életben nélkülözhetetlen szüksége van, akkor a szolnoki mezőgazdasági népiskola padjai ismételter: zsufolásig megtelnek. Ezt az időt ki kell várni, ezt az időt az iskolának át kell vészelní. E folyamat meggyorsítására van orvosság, erre nézve intézkedik az 1940. év 20. t.-c. 19. §. 4. pont végrehajtási utasítása, ezt az illetékes hatóságnak csak alkalmazni kell. Természetes, hogy elsősorban ott kell e törvényes rendelkezést végrehajtani, ahol szükség van rá.

Mint a gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületének az elnöke ezért kerestem fel az ottani tanfelügyelő urat, hogy az átveszelésen segítsük át az iskolát. Amikor beszédünk bevezetésénél már azt láttam, hogy akinek az iskola sebére elsősorban kellene balzsamot nyújtani, aktahalmazzal

barikádozza körül magát, amikor az általam ismeretlen és velem tényleg nem is közölt utólagos benépesítési rendeletre hivatkozott, tisztában voltam vele, hogy az iskola beteg; betegségének okát nem ismerik, úgy érzem, hogy nincs édes szülő, nincs szakorvos és tényleg itt vagy oly sok a munka, hogy egy beteg mezőgazdasági népiskola sorsának megbeszélésére nincs idő, vagy velem, — mint az iskolához közelállóval — kiméleltből nem akarják tudatni, hogy a beteg teljes kigyógyulásához már nincs remény. Megengedem, hogy én elfogult vagyok, de ezen elfogultságot kartársaim 99 %-ánál látom. Bármennyire akarnám is, nem tudom magammal elhítenni, hogy Szolnokon mezőgazdasági népiskolára nincs szükség. Hogy Szolnoknak csak kizárólag iparos kell, hogy Szolnoknak nincs szüksége képzett kispasztorokra, munkát szerető mezőgazdasági munkásokra. Az iskolának az esetleges női tagozattá való átszervezése is, már az intézmény elvesztését jelentené. Országosan hirdették az az elv, hogy a kispasztorok részére minél több mintagazdaságot kell létesíteni. Összeegyeztethető volna-e ezen elvvel egy már meglévő, teljesen felszerelt, szakember által vezetett mezőgazdasági népiskolai 20 kat. holdas mintagazdaság beszüntetése?

Bármennyire tárgyilagos is akarok lenni, nem tudok magamnak megnyugtató választ adni.

Hogy már az I. foku hatóság miért nem igyekszik minden lehetőt megtenni, egy már meglévő mezőgazdasági népiskola megmentésére, különösen akkor, ha annak igazgatója az iskolájának esetleges leépítése idején nem mint pedagógus, sem mint gazda, hanem mint lelkes katona szolgálja hazáját.

Miféle érdek teszi kívánatosná, hogy a mezőgazdasági népiskola szomszédságában az elemi iskola VII—VIII. osztálya működjön? Nem egyenlő értékű a mezőgazdasági népiskola mindennapos I—II. osztálya azzal? Kisiparosnak is nincs-e szüksége gazdasági ismeretre?

Az iparos a tulajdonképpeni szakképzést nem az iparos iskolában nyeri-e?

Az állami érdek agrár országunkban nem jobban megkívánja-e a mezőgazdasági népiskolának a felvirágoztatását, mint az elemi iskola VII—VIII. osztályának ugyanott való erőszakolását?

Ha agrár országunkban a 63 mezőgazdasági népiskolát megbecsüljük, életteret adunk neki, gátlólag hathat-e az arra, hogy a másutt működő 28000 elemi iskola VII—VIII. osztálya áldásos munkáját teljes mértékben kifejthesse? Ha a mezőgazdasági népiskola sorsdöntő esemény előtt áll, a megmentésére irányuló tárgyalásba annak az igazgatója mért nem vonatik be?

Sajátságos, hogy már az I. foku hatóságnál minden státusnak — elemi, polgári, gimnázium — a kebeléből való az előadó, agrár országunkban csak éppen a mezőgazdasági népiskolának nincs. Bármily hihetetlennek hangzik ez, a valóságban mégis így van.

Ha leépítés, kimulás fenyegeti az intézményt ott az ok: vagy az intézményben vagy a tantestületben, vagy a tanulóknak, vagy a szülőknél, vagy az I. foku hatóság intézkedésében keresendő. Ha ezt kipuhítottuk, mindent el kell követnünk, hogy megszüntessük az okot, ezáltal megszűnik az okozat is.

Ha a városi szülők esetleg az iskola bizonyítványának az értékével nem lennének megelégedve, egy halálra ítélt városi iskolánál nem lehetne-e megpróbálni a mezőgazdasági népiskolát: mezőgazdasági irányú polgári iskolává átszervezni úgy, hogy a III. even is mindennapos tanítást vezetnénk be. Vagyis az elemi iskola VI. osztálya után jönne a tanuló a 3 évfolyamu mezőgazdasági irányú polgári iskolába. A gazdasági tárgyak tanítását, gazdaság vezetését és az iskola igazgatását az eddigi szaktanerek végeznék, a reál tárgyakat pedig polgári iskolai tanerek látnák el. A III-ik évben a különbözeti részt (polgári iskolai tárgyra vonatkoztatva) képező tárgyak tanítására is lenne elég idő. Önként értődik, hogy ezen egy plusz év szorgalmi idővel rendelkező iskola végbizonyítványa, a polgári iskoláéval egyenértékű lenne. Hogy ezáltal egy agrár országban a mezőgazda-

sági népoktatás némi fejlődést érne el, ezt senki sem kifogásolhatná. Csak elismerést és dicséretet érdemel az elemi iskola VIII. osztályúvá való fejlesztése; hasonló elismerést érdemelne egy agrár országban a mezőgazdasági népoktatás fejlesztése is. Kiséreljük meg ezt az orvoslást, véleményem sze-

rint pár év alatt csodás eredményt fogunk elérni és ha kell, másutt is alkalmazhatjuk.

Minden jó vezér a kezén lévő támpontokat maradék nélkül igyekszik megtartani és azt szükség szerint kiépíti, fejleszti.

Debrecen,

Kurdy Sándor
orsz. egy. elnök.

Tantervünk

Iskolánkban a mindennapos oktatás bevezetése szükségessé tette, hogy a Vallás- és Közokt.-ügyi Miniszter Ur 109.388—1938. IX. sz. rendeletével kiadott „Tanterv és Utasítások” a mindennapi oktatás kivánalmainak megfelelően átdolgoztassanak. Sürgette a megoldást, hogy a VIII. osztályos népiskola számára a VKM. 55.000—1941. V. sz. rendeletével már a nyár folyamán kiadta s az 1941—42. tanévre életbe is léptette az új „Tanterv és Utmutatásokat”. Egyesületünk vezetősége vette kezébe a dolgot s a választmány több kartársat és kartársnőt kért fel arra, hogy a nyár folyamán úgy a közismereti, mint a gazdasági tárgyaknak általános tananyagát és a vonatkozó utmutatásokat dolgozzák ki. Ez a „Tanterv” előkészítő bizottság Kurdy Sándor elnökletével két ízben is összejött, első ízben, hogy megbeszélje és megállapodjon azon közös szempontokban, melyek szerint ki-ki a vállalt tantárgyat kidolgozza, másodízben a tantárgyanként kidolgozott anyagot olvastuk át, helyesbítettük, ahol szükségesnek találtuk.

Engem ért a megtisztelő megbízás, hogy közös munkánkat „Tanterv és Utmutatás” javaslatunkat a közgyűlés előtt röviden ismertessem. Anélkül, hogy kartársaimnak fáradságos és önzetlen munkáját a legcsekélyebb mértékben is csökkenteném, rá kell mutatnom arra, hogy az 1938. évben kiadott „Tanterv és Utasítások” mindenkoron *Alapvető tanterve* marad a mezőgazdasági népiskoláknak. Annyi a mindennapi életből leszűrődött nagyszerű tapasztalat, értékes nevelési és oktatási utmutatás van összesűrítve ebben a vékony könyvecskében, hogy a VIII. osztályos népiskola új tanterve sem nélkülözhetné s gazdasági vonatkozásban át van itatva ezekkel a gyakorlati pedagógiai megállapításokkal. Megkönnyítette tehát a munkánkat, hogy erre a biztos alapra építhettük fel, bővíthettük ki a mindennapi oktatásnak meg-

felelően az új Tanterv és Utmutatás javaslatunkat.

A közismereti tárgyak anyagának összeállításánál pedig ki kellett különböztünk a VIII. osztályos népiskola új tanterve és a mi tantervünk között fennálló különbségeket, hogy elejét vegyük mindazon bírálatoknak, amelyek a két iskola összehasonlításánál éppen ezt használták ki előszeretettel ellenünk. Ezt azonban csak úgy érhetjük el, hogy az október 15-től április 15-ig az eddigi heti 25 órát a VII—VIII. osztálynak megfelelően 30 órára emeltük fel, amelyből 16 óra a közismereti, 10 óra a gazdasági és 4 óra a háziipari és kézimunka oktatásra esik. A közismereti tárgyak tanítási anyaga tehát magában foglalja az elemi népiskola VII—VIII. osztályának tanítási anyagát, részleteiben azonban különbözik, mert a gazdasági irányú oktatás kívánatossá teszi, hogy a közismereti tárgyak tanítását minél szorosabban kapcsoljuk a gazdasági ismeretekhez.

Miután tantervi javaslatunkat minden iskola kézhez kapta, engedjék meg, hogy csak főbb vonásokban ismertessem.

A tantárgyakat a hit- és erkölcsstanon kívül két csoportba osztottuk. A közismereti tárgyak közé felvettük mindazokat, amelyek a VII—VIII. osztályban is szerepelnek. A fiúknál, mint a leányoknál úgy az első, mint a második osztályban október 15-től április 15-ig az egyes tantárgyak a következő heti óraszámmal taníttatnának:

1. Hit- és erkölcsstan	— — —	2 óra
2. Magyar nyelv (olvasás, írás, fogalmazás és nyelvi ismeretek) heti		
1—1 órában, összesen	— —	4 óra
3. Számolás és mérés	— — —	3 óra
4. Földrajz	— — — —	1 óra
5. Történelem és állampolgári jogok		2 óra

6. Természeti ismeretek — — — 1 óra
 7. Ének — — — — — 1 óra
 8. Testnevelési és egészségi ismeretek 2 óra

A gazdasági tárgyak tanítására a fiúknál úgy, mint a leányoknál az első és a második osztályban heti 10—10, míg a harmadik osztályban heti 9 órát fordíthatunk, mely az egyes tárgyak között a fontosság és a terjedelme szerint oszlik meg. Szeptembertől október 15-ig, április 15 től pedig a vizsgáig terjedő őszi, illetve nyári időszakban a fiúknál és a leányoknál mindhárom osztályban 5—5 óra szolgálja a gyakorlati oktatást. Bár az egyes tárgyakra fordítható heti óraszám rögzítve van, de hogy a tárgyakon belül miként oszlik meg az egyes tárgyak között, az a helyi kiválnaktól függ s szabad kezét biztosít a tanerőnek.

A javaslat két részből, úgymint a Tantervből és a hozzátartozó Utmutatásból áll. A Tanterv első része a közismereti, a második része a gazdasági tárgyak anyagait tantárgyanként és osztályonként külön-külön sorolja fel. Minden tantárgy anyaga előtt röviden ismerteti annak nevelői és tárgyi célját is. Úgy a fiúknál, mint a leányoknál a közismereti tárgyak anyaga nagyjából azonos, kivéve a testnevelést, ahol külön felsoroltatott a leányoknál mellőzendő gyakorlat — és az egészségi ismereteket, ahol a II. leányosztályban még a csecsemőápolást is hozzávettük.

A javaslat második része a Tantervhez tartozó Utmutatások. Három részre tagozódik: általános, közismereti és gazdasági tárgyak irányelveire. Az „Általános irányelvek” között a nevelésnél a fiúknál, úgy mint a leányoknál osztályonként sorolja fel azokat az általános nevelő alkalmakat, melyek a jellemképzést szolgálják. Az oktatás középpontjában pedig a tanulóink gazdasági foglalkozását állítottuk. Életkörülményeikhez alkalmazkodva oktassuk őket, hogy felnőve, foglalkozásuknak teljes mértékben meg is felelhessenek.

A közismereti tárgyak tanításához a fontosabb irányelveket tárgyanként csoportosítva nyújtja a javaslat. Iskoláink gazdasági oktatását a közismereti tárgyak tanítása kiegészíti. Így a mezőgazdasági népiskola nem egyoldalú, csak gazdasági ismereteket nyújtó intézmény, hanem a nép gyermekeinek gyakorlati nevelő és oktató iskolája.

A gazdasági tárgyak tanításához az irányelveket a javaslat már úgy a fiúk, mint a leányok

részére külön-külön csoportosította, mert a tantárgyak, de főként a tanítási anyag eltérő. Elsősorban általánosságban, minden tárgyra vonatkozóan ismerteti, hogyan történjen a tanítás anyagának megválasztása. Tehát utmutatásul szolgál, hogy az általános Tanterv alapján hogyan történjen a helyi tanmenet összeállítása. Másodsorban tantárgyanként felsorolja azokat a módszeres eljárásokat, melyeket a gazdasági ismeretek nyújtásánál figyelembe kell vennünk.

Összefoglalóan ennyiben kívántam Tanterv és Utmutatás javaslatunkat ismertetni.

Engedjék meg, hogy itt rámutassak azokra a sajnálatos, több helyen is előforduló szedési hibákra, mely részben, zavart kelt és felületességre mutat, amely azonban nem a szerkesztő bizottság, hanem a nyomda hibája. Reméljük azonban, hogy illetékesek elé tárgyalás alá javaslatunk helyesbített példánya fog kerülni.

A beérkezett írásbeli hozzászólásokból arról győződhetünk meg, hogy érdemleges helyesbítés iskolánk tantestületei részéről nem merült fel. Nagyjából azon aggodalmaknak adnak kifejezést, hogy a javasolt heti 30 óraszámnak megfelelő nagyobb terjedelmű tananyagot a mutatózó és a jövőben esetleg fokozódó tanerőhiánnyal hogyan tudjuk majd elvégezni. Remélhetőleg ezek a hiányok a mindennapos oktatással kapcsolatos átmeneti jellegűek s a helyzet idővel javulni fog. Viszont a heti óraszámnak 30-ra való felemelése elkerülhetetlen volt, mert a közismereti tárgyaknak a VII—VIII. osztályok tananyagának megfelelő terjedelemben való tanítása csak ezáltal vált lehetővé.

Amidőn a szerkesztőbizottság nevében Tantervi javaslatunkat a közgyűlésnek elfogadásra ajánlom, legyen szabad megállapítanom, hogy a bizalomnak, amellyel bennünket a választmány kitüntetett, igyekeztünk iskoláinknál szerzett több évi tapasztalatunkkal és tudásunk legjavával megfelelni.

Debrecen.

Matós István.

Támogassuk

a tanítói egyetemes gazdasági és szociális törekvéseket! Lépünk be mindnyájan az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályába

Egészségvédelem és iskola

Kisebb falvakban rendszerint csupán három középület volt: a községháza, templom és iskola. Újabban ezek mellé itt is, ott is felbukkan egy egyszerű, csinos kis épület: az egészségház. Míg az előbbi háromnak évszázados múltja van, addig ennek csak néhány éve. Viszont nagyon hosszú időnek kellett eltelni, hogy végre a legdrágább kincsnek, az egészségnek külön háza legyen.

A Zöldkereszt, amely egész Magyarország területére kiterjedő szervezet, és amelynek falunkénti erődje az egészségház, a Magyar Királyi Országos Közegészségügyi Intézet egyik munkáágazata. Dr. Johan Béla államtitkár alapította, és az országos egészségvédelmi munka keretében irányít, ellenőriz és szervez.

A Zöldkereszt rövid idő alatt falunak, városnak egyaránt legszebb és leghasznosabb szociális intézménye lett; működése országosan hat: az egészséges életre nevel és tanít. Főfeladata nem a betegség leküzdése, hanem annak megelőzése. Hatalmasan küzd a népbetegségek, de elsősorban a gyermekhalandóság és a tüdőbaj ellen, és harcol a szomorú népbetegségünk a babona ellen is. Ezen a téren különösen a csecsemők ápolása körül akad dolga. Talán sehol sem találkozunk annyi nagyanyó-mesével mint éppen itt. Sajnos, nemcsak a műveletlenebb, egyszerűbb, babonára hajló lelkek tulajdonsága ez, hanem a művelt, sőt legműveltebbeké is. Ezek ellen küzd minden nap, újra meg újra a Zöldkereszt felvilágosítás és gyakorlatias tanítgatás által. Ennek eredménye már is nagymértékben mutatkozik. Statisztikai adatok szerint mind többen és többen kérnek tanácsot s ugyanakkor elfordulnak a „János bácsik” és „Julis nénik” „patikájától”.

Az egészségház sokhelyen mintaépület is. Hordozza a kor egyszerű, de izléses építészeti stílusát, és a községben irányt ad a helyes építkezésre. A valóságban mutatja be, miképpen kell házunkat építeni és berendezni, hogy tiszta és egészséges legyen. Homlokzatán ott látjuk a zöld színű keresztet, amely a szervezet népszerűsített kiadványain és értékes lapján a Zöld Kereszten, mint jelvény szerepel, egyben szimbóluma a szervezett, tudatos felvilágosító, nemzetfejlesztő mun-

kának, amelyből a jövő nemzedék reménysége sugárzik.

Itt említtem meg, hogy Tordason szövetkezeti mintafalut épített a Hangya, ahol a nagy szövetkezeti gondolat a maga egyszerűségében, természetességében, de mégis igazi életerejében tükröződik. Középületei között ott látjuk az egészségházat is.

Az első egészségházat 14 évvel ezelőtt a gödöllői járásban építették. Ma már több mint 300 ilyen házunk van, (ezek között legszebb és legjobban felszerelt a kassai) További 300 egészségház pedig bérelt falak között fejt ki a zöldkeresztes intézmény falumentő működését. A Zöldkereszt mozgalom keretében 800 orvos és 1000 zöldkeresztes védőnő működik egészsznapos munkával.

A zöldkeresztes mozgalom a védőnők útján az iskolába is bekopogtat, és igyekszik a tanítók munkájában osztozni. A tanítószág nagy szeretettel és megértéssel fogadta ezt az új intézményt és az együttes munka meg is hozza a maga gyümölcsét. A védőnő havonként legalább egyszer megjelenik az iskolában és a növendékek tisztaságát ellenőrzi, ilyenkor a szülők meg nem értésből és érzékenységből keletkező támadásait enyhíti, ami eddig teljes mértékben az osztálytanítóra hárult. Ugyanakkor hasznos és gyakorlati tanácsokkal látja el a tanulókat. (Tisztálkodás fogmosás, helyes táplálkozás stb. köréből). Az orvossal együtt megállapítja, hogy kiknek van rossz foguk, kik a rövidlátók és módot nyújtanak a kedvezményes orvoslára. Megvizsgálják, hogy mely növendék hajlamos a gümökorra, s az illet megfelelő gondozásban részesítetik.

A védőnő és az orvos megjelenése mindenkor élmény a gyermekeknek, A tanító ki is használja mindenkor a kínálkozó alkalmat a tanítás mozzanataiban. Nem egy jól sikerült fogalmazás mutatja ennek eredményét. (Adj egészségügyi tanácsot pajtásodnak). Sok egészségtan óra anyagát átérték az orvosnak és védőnőnek a tanteremben töltött munkája közben. Az egészségügyi és testnevelési órán kívül más órákon is kapcsolatot teremthetünk az egészségvédelmi ismeretekkel. Számolási és mérési órán megállapíthatjuk, mennyit ver az egészséges és a beteg ember ütőere; kiszámíthatjuk a különbséget. Teljes órát kitöltő tárgyunk lehet az egészségvédelem. Ilyen tárgyú

statisztika kimeríthetetlen forrása a számolási anyagnak (gyermekhalálozás, a tüdőbajban meghaltak évi emelkedése vagy csökkenése stb.) Megbecsültetjük és lemérjük az egészségház hosszát szélességét. Kiszámíthatjuk a köbtartalmát s megállapíthatjuk, hogy levegős-e? Földrajz órán a térképen zászlócskával megjelöljük hazánk fontosabb egészségvédelmi intézményeit. Budapest, mint központ. Rajz órán lerajzolhatjuk az egészségházat, a nagyablakú, napfényes lakásokat összehasonlítva a sötét lakóházakkal. Megfigyelhetjük a tiszta és rendetlen udvart. Ki is színezhetjük. Érzelmünket dalban is kifejezhetjük. Számos tanuságos, kedves, egészségvédelemmel kapcsolatos gyermekdalunk van. Tanítási óra előtt, közben és után üdítőleg hat, ha daloltatjuk őket. Kézimunka órán ezzel kapcsolatos munkát végeztetünk papírból, agyagból, cirokból. Az osztály

együttesen összeálíthatja a mintafalut. Minden tantárgy keretében lehet, sőt kell is valamit tenni az egészségvédelem terén. Minden alkalmat megragadunk, amely ez eszmekör szolgálatában áll. Célunk, hogy később tudatossá legyen ez a fogalom. Ezért érzékeltetünk is ott, ahol lehet.

Igy és hasonló módon lehet és kell az iskolás gyermekben feléleszteni és belenevelni az egészséges élet és az egészségvédelem iránti érdeklődést. Szükségtelen hangoztatni ennek az egész nemzetre kiható fontosságát. A statisztika sok mindent felfed hazánk jelenlegi egészségügyi állapotáról, és a közvetlen környezetünk is intő példa. Mindezeknek lelkiismeretes végrehajtása a nyolcosztályú népiskolai és a mezőgazdasági népiskolai tanterv keretében a tanítótság legszebb feladatköre.

Biharkeresztes.

Fényes Kálmán

Széchenyi gazdasági nézetei

Az idei (1941) őszi wieni árumintavásáron a magyar gyümölcs ízével, zamatával és külsejével eivitte a pálmát más országok kiállított gyümölcsei előtt.

(„Kéve” 1941. október 5.)

Nemzetünk, népeink nagy szerető lelkű apostolának születése százötvenedik évében a legörvendetesebb ünnepi jelenet a bécsi árumintavásáron volt, hol nem szóban, hanem gazdasági értékben ért a siker ténye — a jeligéül irt sorok szerint. Ilyen sikerekért, ilyen gazdasági értékek felszínre hozásáért küzdött a katona öltönyt polgárral felcserélő Széchenyi, Kossuth mondása szerint: a legnagyobb magyar!

Széchenyi, a Zrinyiek, Frangepánok, Wesselényiek, Nádasdy Ferencek eszmevilágának, — a gyakorlati életbe átültető egyénisége. A nemzeti élet országútján járt, tapasztalt, hiányok oszladoztatásán bátor lélekkel fáradozott. A közlekedési úthálózat — földön, vizen, ország, vasut, hidtűgy, folyó, mederszabályozás, hitel, a nevelés általánosítása, társadalmi egyesülés, szövetkezet, a gazdasági egészséges vérkeringés valamennyi érhálózata, — munkatervében volt.

Nemzetünk sorsának tüneményes küldetésű egyénisége, kinek vezéreszméje: értelem és munka. Iróink, Arany Jánossal az élen, szellemi pantheonba helyezték nagy alakját.

Szekfü Gyula, Széchenyi István jellemzéséről irt tanulmányában szól így: „a népek közti viszonylatokban háládatosság ismeretlen fogalom. Az előhaladottabb nép a másikat nevelve, konkurrenst, sőt ellenséget nevel magának és tanít ki saját fegyvereinek kezelésére, ez is fajtája a tragikumnak, melyből bőven jutott a magyar nemzetnek. E tragikumnak Széchenyi nemes lelkű orvosa volt. A fent irt idézet egyetemi professzor meglátása; történetiró megállapítása. Általános vonatkozásban helytálló. Maga az élet szolgálat példákat megnyugtató jelenségekről.

Hol a telepítés magyar város szélén történt, ott nincs baj. Ily helyeken az első nemzedék állampolgárrá nőtt fel. Ezeknek lelke ittasult a nemzeti eszmétől, lelkükben a hála gyökeret vert. Konkurens vágyak nem hevitik. Az oktatás társadalmi közösségbe kovácsolta a hazát kereső és itt hazára talált jövevény sarjadékát. Így kellett volna annak történnie minden helyén a Kárpátok által ölelt medencének.

Ha nyugodt perceinkben szemlét tartunk hazánk nagyérdemű munkástábora felett, úgy találjuk, hogy sokan voltak idegen nevekkal erős magyarok, kiknek lelkük sértetlen maradt a büntől.

Széchenyi 1846. augusztus 5-én látogatást tett Debrecenben. Itt megnyugtató tapasztalatra ébredt. Városon, mezőn a gazdasági jótétnek jelei

mutatkoztak. A kollégium anyakönyvtárának gazdagsága meglepte és kíséretével — az akkor nyitott vendégkönyvbe — e jelmonddal írta be nevét: „Magyarország rosszul volt, meglehetősen van, jobban lesz.“ E jelmonddal módosítást tett a tizenégy esztendővel korábban írt „Hitel“ c. könyvének zárómondatára, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz“, mert volt Magyarország, de rosszul, van meglehetősen és lesz jobban. Debrecen szellemi és gazdasági (együtt járó) érzelmei mondatták vele a testetöltő igét.

A testben szenvedők menedékhelye a kórház, a lélekben szenvedőké a börtön. Az élet e tragikumára fölött Széchenyi irótolla operált. Hatása gyógyulást okozott. A nemzeti muzeum létrehozója Széchenyi Ferenc, három fia: Lajos írt, lelkesítette teher vitelére (vállalására) a nemzet nemeseit; Pál katona a felkelő nemességben; István, a legnemesebb hazafi, aki felébresztette nemzetünket a tespedésből és a jónak magvát szórta szét lakóföldünkön.

Az érzelem és munka székháza az Akadémia. Létrehozója Széchenyi, a pozsonyi táblán, 1825. november 3-án. A történeti jelenet jegyzőkönyvben megörökítője Tar Gáspár, máramarosi követ.

Széchenyi a „Világ“ és „Kelet népe“ című munkáiban nemcsak lelkiismerete, hanem kovásza az igaz magyar szellem valóra válásának.

Széchenyi bár nem fogta az ekeszarvát, nem az oltókést, nem lépdelt a barázda nyomán, mégis a magyar gazdasági élet irányításában egyike volt az elsőknek. A „Lovak“-ról írt könyve hamarosan német nyelven is megjelent, e nyelvből egyik dán

tudós dán nyelvre lefordította s köszönet, illetve üdvözlét nyilvánítása mellett küldött dán nyelvűt a szerzőnek, aki eredeti magyar nyelvű példánnyal kedveskedett a dán fordítónak.

„Világ“ c. könyvének megjelenésekor így írt egyik bírálója: ... előhírnöke a tűzszlopoknak, mely a magyarokat a terméketlen és sötét pusztából az ígért földjére vezeti, ... első derengése a ragyogó keleti csillagnak, mely a hatalom embereinek és a népnek utat mutat a megváltó felé, ... egy fénytörő, mely vigasztaló sugarait messze kiküldi és irányt jelöl, midőn a viharos éjben a megtörtetlen anyaföld talaját a hullámok siker nélkül ostromolják... Siker nélkül... Széchenyi bárd és dinamit nélkül, tollával, sziklát tört, repesztett, Széchenyi elveinek követése — nemzetierősítés; nevelésrendszere, tantervi utasítás nélkül is vezérfonal; mezőgazdaság, nevelési munkatervének egyik fejezete, melynek virágzásra emeléséből származik a család jóléte, az ipar és kereskedelem felvirágozása. Széchenyi a rendi gondolatnak pozdorjává törője. Valahol ezt a történeti nyilatkozatot olvastam: Nádasdy Ferenc az utolsó magyar államférfi, aki az egész magyarság sorsával foglalkozott. Széchenyi vállalta a sorsközösséget és megrajzolta az alapot, melyen a nemzeti fejlődésnek a holnapja, a jövője épülhet.

A mezőgazdasági oktatótábor áll legközelebb a Széchenyi értelmi és gazdasági munkatervi elgondolásához. A nagy nemzetnevelővel munkatársi viszonyban lenni lelkiismeret és gazdagság.

Bökényi Dániel.

H I R E K

— **Selyemhernyótenyésztés Széchenyi szellemében.** A „legnagyobb magyar“ 150 éves jubileumának évében a M. Kir. Országos Selyemhernyótenyésztési Felügyelőség Széchenyi példaadásának és Bezerédj Pál hitének megfelelően folytatja a legszegényebb néposztály felemelését célzó országosan nagyszabású berendezkedéseit különösen a Duna-Tisza-közén, hogy ismét közelebb vigye Széchenyi nagy alföldi álmának megvalósulását.

— **„Számolástanítás a népiskola VII. és VIII. osztályában“** Írta: Bene Lajos. A fenti munka Bene Lajos számolástani vezérkönyveinek kiegészítője.

Az oktatótábor áll legközelebb a Széchenyi értelmi és gazdasági munkatervi elgondolásához. A nagy nemzetnevelővel munkatársi viszonyban lenni lelkiismeret és gazdagság.

Az oktatótábor áll legközelebb a Széchenyi értelmi és gazdasági munkatervi elgondolásához. A nagy nemzetnevelővel munkatársi viszonyban lenni lelkiismeret és gazdagság.

Az oktatótábor áll legközelebb a Széchenyi értelmi és gazdasági munkatervi elgondolásához. A nagy nemzetnevelővel munkatársi viszonyban lenni lelkiismeret és gazdagság.

Az oktatótábor áll legközelebb a Széchenyi értelmi és gazdasági munkatervi elgondolásához. A nagy nemzetnevelővel munkatársi viszonyban lenni lelkiismeret és gazdagság.

— **Milyen sebességet érnek el a vadász-repülőgépek?** A különböző nagyhatalmak vadász-repülői vízszintes repülésben óriási sebességet érnek el. Összehasonlítva a különböző vadász-repülőgép fajtákat, közöttük első a Messerschmidt 109., melynek óránként elért legnagyobb sebessége 740 kilométer, második az amerikai Bett P. 660 kilométerrel, harmadik a Curtiss XP. (amerikai) 640 kilométeres sebességgel, negyedik az angol Vickers Supermarine Spitfire (590 km), ötödik az angol Hawker Hurricane (540 km), hatodik a német Heinkel 112 (500 km), és hetedik a Fiat G 50 olasz (490 km).

— **Rossz kedély gyógyítása színhatásokkal.** Általános tapasztalat, hogy a hosszantartó fekvéstől a beteg hangulata nyomottá válik, viszont ha kissé jobban van és például a kertben, szóval mintegy „a természet ölében” pihenget, nyomottsága igen hamar megszűnik. Ennek oka nem utolsó sorban a színeknek szabad természetben feltehető pompás harmóniája. Különösen a meleg vörös és sárga, valamint a zöld szín hat igen megnyugtatóan a lehangolt, ideges kedélyre. E tapasztalattól vezettetve, az amerikai kórházak újabban a kórtermekben is igyekeznek a betegek kedvezen ható színre festeni a falakat és butorokat.

— **Változatosságot kíván a korszerű étrend.** A háziasszonyoknak sok gondot okoz, hogy minél változatosabb ételekkel örvendeztessék meg a ház urát. Néha azonban elunják a dolgot és azon sopánkodnak, miért szeszélyeskednek a „teremtés koronái” és mi okból nem akarják elfogadni ugyanazt az étrendet a hétnek minden istenáldott napján. A táplálkozás-életten mai állása szerint azonban csakis ezen a módon lehet a legjobb és leginkább megfelelő táplálkozást biztosítani. A változatosság nemcsak az étvágy felkeltésére és gyönyörűség keltésére való, hanem igen komoly természettudományi alapja van.

— **A halak látása.** A halak általában „rövidlátók”, helyesebben közellátók. Két szemük helyzete pedig olyan, hogy valamennyi tárgyat egyszerre csak az egyik szemükkel láthatnak. Látásuk tehát nem nagyon tökéletes, nem lehet térbeli (stereoskopikus) sem, mint aminő a mi két szemmel való (binokuláris) látásunk ami a távbecslést nagyon megkönnyíti. Binokuláris, térbeli látás csak igen kivételes a halak között. A különös alaku teleszkópszerű halak két szeme nem jobbra és balra áll, hanem mindkettő előre vagy felfelé irányulhat. Optikai tengelyük majdnem párhuzamos. Ezek tehát megközelítőleg úgy látnak a szemükkel, mint az emberek. Igen rossz látású hal a cápa, viszont a szaglószerve annál pompásabban fejlett. Valószínű, hogy vak példány is könnyen megszerzi zsákmányát.

— **Miért jár körben az eltévedt ember?** A hómezőn, erdőben vagy homokivatagban el-

tévedt ember nem halad egyenesen, hanem hatalmas kört leírva, megint arafelé vetődik, ahonnan elindult. Ezt a kört más irányban írják le a jobbkezes és más irányban a balos emberek. Ha valaki irányvesztetten úszik vagy evez, ugyanez a jelenség figyelhető meg. A jobbkezes ember jobb felső és bal alsó végtagja általában erősebben fejlett s e miatt tér el az egyenestől, mint az iránytű nélkül hajtott hajótest, ha az nem pontosan szimmetrikus.

— **A homlokszemű gyík.** Bizonytalán kevesen tudják, hogy a földtörténet triász korszakában háromszemű állatok is éltek a földön. Pedig, amint a tudósok kutatása nyomán bebizonyosodott, valóban éltek, mégpedig gyíkfélék. Ezek az ősmocsarakban mászkáló állatok csak úgy tudtak kelőképpen védekezni a rájuk leselkedő ellenséggel szemben, hogy homlokszemükkel felfelé vigyáztak. Ha aztán ellenség közeledését vették észre, gyorsan menedéket kerestek. Csont-maradványaiakon a harmadik szem üregét ma is láthatjuk a múzeumokban.

— **Ciánózás és az ágynemű.** Tudományos vizsgálatok megerősítik azt a feltevést, hogy a ciánózás alkalmával fejlesztett gázból a matrácok nagyobb mennyiséget elnyelnek. Tanácsos tehát ciánózás után a matrácokat különös gondal szellőztetni.

A szerkesztő postája

Uj tanterv! Minden iskola kézhez kapta, nem személyre szólóan. Ha elmaradt, reklamálja az elnökségnél. Csak jóváhagyás vagy átalakítás után rendeletileg lép életbe talán a jövő iskolai évre, amikor remélhetőleg ahhoz simuló tankönyvek is lesznek.

Közgyűlés! Azóta talán már számfejtettek is, vagy folyamatban van. Igen sok munkát ad.

Fp. Dorozsma! Az összeállítás jó, gyakorlati kivitelre ajánlható, sőt igen kívánatos volna közös munkával a megvalósítás.

Óraszám! A legnagyobb akadály a tanerőhiány, ami most szinte áthidalhatatlan. Az iskolák mostanában maguk organizálják és befejezett tényeket hagyatnak jóvá, de még így sem sikerül mindig, mert elhalásszák.

Bihari! 2-1 arányában, lehetőleg mind a három keveréket és 2-2 heti időközben.

Kiadótulajdonos: Gazd. Szaktanítók Országos Egyesülete. Előfizetési díj: Egvévre 8— pengő. — Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Orsz. Egyesülete főpénztárának Kisújszállásra az 54.135. csekkzámlán fizetendő. Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én.

Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza.

— Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják. —

Felelős kiadó: Kurdy Sándor orsz. egy. elnök. - Vesszősi nyomda Kiskunfélegyháza. - Nyomdaiért felelős Tóth Miklós. 3175